

Начерки сталі: Пані Тиша

КУПИТИ

Колись боги дали йому шанс на спокуту та вічний спокій... але він повернувся живим у подобі привида. Віднині смерть переслідує його, прибираючи до себе інших, оскільки їй не вдалося впоратися з ним самим. На клан Наґати очікує забуття. Старий даймьо більше не поведе своїх воїнів у бій. Його хворобливий малолітній син напевне помре раніше за батька. Клан Змії лютує в провінції і отрує всіх, кого перестріне. Армію ронінів очолила людина без розуміння честі та обов'язку, і перед нею доведеться вклонитися навіть Духу. А біля кордону незліченні орди мандуків чекають сигналу для нападу. Так, дні клану Наґати злічено. Але перед тим, як запаляться похоронні вогнища, старий самурай із залізною душею пошле за вмираючим хлопчиком воїна, який був народжений магією.

Магія. З неї все почалося. І нею все закінчиться.

АРКАДІЙ

2

САУЛЬСЬКИЙ

ПАНІ ТИША

ПРОЛОГ

*Полум'я палить бога
Вогонь споглядає на танець смерті
Стережися того, хто духом
Дожив до старого віку*

Кентаро лише дивом уник удару — вузький кінчик куная розминувся з його щокою. Він швидко контратакував, сподіваючись, що сама лише довжина вістря катани забезпечить йому перевагу. Помилявся! Стара відстрибнула: спритно й блискавично, знову збільшивши між ними дистанцію.

— Дуже добре, Духу, — промовила, усміхнувшись. — Бачу, ти був кмітливим учнем мого приятеля. О так, Сивий Пес викував досконалий інструмент!

Вогонь шаленів уже повсюди навколо, темно-помаранчеве полум'я поглинало дерев'яні фігурки Мудреця, вжиралося в їхні обличчя, тому здавалося, що статуї зображують не добродушного старця, а страхітливі посмішки демонів.

Кентаро намагався не зважати на жар, на вогонь, на люті стихії. Дим у залі ставав все густішим і заважав дихати. Однак Дух не зводив зосередженого погляду зі старої, очікуючи наступної атаки. Швидкої і безжальної.

Пурпуровий Клинок в його руці прагнув крові.

Стара вистрелила вперед, наче куля з рушниці. Ножі кунаї в її руках мигтіли, скоріш нагадуючи іскри, аніж зброю. Один крок, другий — і жінка вже опинилася поблизу Духа, дзигнула його з правого боку, з лівого.

Відкрилася!

Дух пропустив першу атаку, навіть не намагаючись її парувати, зійшов із лінії удару, дозволив, аби ножі мигнули біля нього. Одночасно змінив хват на руків'ї катани, вміло перейшовши до власного удару.

Блиснула сталь. Атака була швидкою, точною, націленою у відкриту правицю старої. Кентаро не міг схибити...

Проте схибив!

Стара крутнулася в повітрі, розмахнулася другим ножем, одночасно зійшовши з лінії атаки Духа. Кунай увіткнувся в плече воїна, пробив сегментований захист соде, увійшов між кільцями кольчужної кусарі, болісно вкусив за м'яз.

Кентаро відштовхнувся від підлоги, лише дивом уникнувши другої атаки, спрямованої в його відкриту горлянку, відчайдушно махнув катаною, наче відганяючи мух. Розірвав дистанцію між собою і старою.

Та вихопила з-за пояса новий ніж.

Дух потягнувся до плеча, вириваючи з нього кунай. Відчував, як кров стікає по руці, але, попри біль і спротив пошкоджених м'язів, знову обіруч взявся за Пурпуровий Клинок.

— О так, хороший, хороший Дух! — промовила стара. — Твій майстер, Сивий Пес, пишався б, якби це бачив. Був би гордий. Якби був живий.

Вона стрибнула вперед, цілячись ножами.

Кентаро болісно засичав, піднімаючи меч і готуючись до фінальної, останньої атаки.

ОМОТЕ 1

Клан Змії

Конаючий рід

Готовий до війни

Змія ховається в травах

В іклах повно отрути

За два тижні до того

Головне подвір'я маєтку клану Наґати було сповнене людьми. Воїни, на однаковій відстані один від одного, стояли навколішки на землі, а їхня зброя — сховані в піхвах мечі — спочивала перед ними. Всі чекали, спостерігаючи за дверима палацу.

Повіяв легенький вітерець, десь вдалечині заспівав птах. Одягнені в сині обладунки самураї очікували свого пана.

Нарешті потужні двері палацу розсунулися, і на широкий критий ґанок повільним невпевненим кроком вийшов старий. Наґата Фукуро, голова та даймьо клану, був чоловіком немолодим — вік його наближався до вісімдесяти. Казали, що колись він був великим воїном, самураєм, який у бою міг поконати кожного противника. Говорили, що він пам'ятав навіть часи правління Сина Богів Ундо, Великого Імператора. А ще стверджували, що він служив прибічним великого володаря,

а величезні маєтності роду були подарунком Сина Богів. Ця історія, схоже, таки мала крихту істини, бо Наґата володів найбільшою кількістю земель серед усіх кланів заходу.

Тепер Фукуро вже не був великим самураєм, а лише хирлявим старим. Худий, він ледве тримався на ногах, а блакитне кімоно, оздоблене коштовними білими монами клану, здавалося призначеним для тіла більшого, ніж його. Чи то скелет ішов, чи людина?

Але старий мужньо ступав крок за кроком, наближаючись до краю ґанку. Тоді ті із самураїв, хто стояв навколішки найближче, могли помітити його очі — уважні, сміливі, сповнені відваги. О так, ці очі випромінювали давню силу, в них пломеніла міць і завзяття молодості.

За два кроки від старого даймьо йшов значно молодший воїн. Його тіло було захищене блакитно-білими майстерно зробленими обладунками, а на нагруднику вабив зір мон клану Наґати — три морські хвилі, одна за одною. На боці самурая красувався повний набір дайшьо, а під пахвою воїн ніс шолом, увінчаний красивим блискучим жовтим клейнодом складної форми.

Це був Кіцуне Хаяй, найближчий прибічник старого Фукуро, шьомьо клану Наґати. Кіцуне з того часу, як присягнув на вірність роду, вів до битви його війська. Відданий, войовничий, він був мало не молодшим втіленням сеньйора. Сам він походив із бідного клану й мав чимало можливостей скористатися слабкістю Фукуро, але жодного разу не дозволив собі це, доводячи старцеві свою безмежну лояльність.

Кіцуне зупинився ліворуч від володаря й сміливо поглядав на воїнів, що стояли навколішки.

Старий Фукуро звів долоню... але заговорив Хаяй!

— Солдати! — крикнув він. — Тут перед вами стоїть ваш володар, великий даймьо роду Наґати! Скоріться йому!

Самураї як один муж опустили погляди, а потім низько схилилися, торкаючись землі чолом. Наґата Фукуро ступив крок уперед, відкрив рота та ледве видавив із себе тихі слабкі слова:

— Воїни... я стою тут перед вами, як... сеньйор клану і ваш... даймьо...

На ці слова самураї звели голови, аби глянути на свого пана.

— Ми єдиний клан... а єдиний клан... він наче меч... — говорив далі із великим напруженням старий. — Меч, який... має постійно бути гострим і... загартованим у бою...

— Татакай е! — крикнув хтось із самураїв. «До бою!»

— До бою! — крикнули інші, бажаючи додати своєму панові підтримки та сил. — Смерть ворогам!

Старий знову звів тремтливую долоню, бажаючи чи то привітати воїнів, чи то показати, що йому важко сказати.

— Але добрий пан дбає про підданих... дбає про своїх вірних самураїв... і не відсилає їх без потреби на смерть... не шукає непотрібної битви... — Довга павза, аби старий Фукуро перехопив повітря. Промова виснажувала його. Ох, яким же слабким було тіло колись великого воїна — йому важко давалися навіть спроби формулювати слова. — Але битва... війна... дісталася до нас і мусимо... змагатися з нею, — сказав він нарешті. — Клан Змії... наш одвічний ворог... знову здійняв

голову. Баніти, зганьблені самураї, куртизанки, отруйники... ось ікла гадини... атакують вони не наших солдатів, а наших холопів... не стають перед стінами міст нашої країни, а налітають на села... палять наші поселення... кусають, лякаючись відкритого бою... з ци... з цим треба покінчити!

— Покінчити! — крикнули воїни. — Хачюруй-но ші! Смерть гадам!

Промова, здавалося, вичерпала сили старця, але разом із криками ентузіазму самураїв у старий організм влилася нова сила.

Тепер, коли офіційний сеньйор роду проголосив війну іншому кланові, мала настати основна частина церемонії. З бічних дверей вийшли прибічні пана Наґати, несучи якийсь довгий пакунок. Поставили його перед сеньйором клану.

Це був меч — гарна катана, схована в багато оздоблених блакитних піхвах; меч спочивав на подушках у спеціальній скриньці. Руків'я оплетено блакитним шнуром, а на цубі зображено бурхливі морські хвилі.

Саме-но Кіба, Ікло Акули, родова зброя клану, власноручно відкута століття тому засновником роду — Наґатою Одою. Винесення цього меча з доджьо пана Наґати було увінчанням церемонії проголошення війни.

Самураї напружено споглядали на свого сеньйора. Чоловік став на коліна, торкнувся руків'я, і на мить здалося, що старець знову перетвориться на юнака, надягне обладунки й особисто вирушить підкоряти ворожий гадячий клан.

Але так не сталося. Сили залишили пана Фукуро вже давно, і тепер лише очі його зберігали колишню силу. Але ж чоловік

зосередився, обіруч схопився за меч і підняв його, встаючи. Намет, на дуже коротку мет він знову став великим даймьо, вмілим воїном, ветераном десятків боїв і битв.

Самураї підхопилися з колін, дістали власну зброю. Криві клинки засріблилися у світлі сонця.

— До бою! — крикнули вони. — Смерть гадам!!!

— Ші! Смерть!

Даймьо усміхнувся, очі його блиснули. Він розвернувся до свого вірного шьомьо та подав йому меч: швидко, наче бажаючи позбутися тягаря.

Кіцуне Хаяй узяв зброю і низько вклонився.

— Нагата! Нагата! — кричали воїни. — Кіцуне!!!

— Смерть гадам!!!

Сеньйор знову звів тремтливі долоні, намагаючись втихомирити воїнів.

— Ось Кіцуне Хаяй, мій вірний слуга... — сказав він, коли крики стихнули. — Він поведе вас... до бою! Мій меч належить йому, а його голос... належить мені... слухайте його... начебто він — це я...

Старий хитнувся, здавалося, що ось-ось впаде на коліна.

Кіцуне підбіг до нього, підтримав під руку. Зробив це таким чином, що даймьо не впав, але ця хватка не стала й принизливою. Просто воїн простягнув руку своєму панові, а не молодший чоловік підтримав безсилового старця.

— Дя... дякую тобі за це... друже! — прошепотів даймьо.

— Завжди, пане! — тихо відповів Кіцуне.

Відпустив свого сеньйора та заткнув Саме-но Кіба за пояс. І тоді самураї також сховали зброю.

У цю мить з-за спини старця вийшов ще дехто.

Рід Наґати був давній, багатий, ще й славився як потужний клан, але казали, що боги люблять рівновагу. Хто багатший, той рідко знає щастя. Жінка чудової вроди швидко її втрачає. Той, кому щастить у коханні, не матиме щастя на полі битви. А рід, який живе віками, може згаснути за одне покоління.

Це останнє особливо пасувало до клану Наґати.

Бо на ґанку з'явився первородний єдиний син Фукуро — Конеко.

Худорлявий і блідий, слабкий шестилітка, вдягнений, як і батько, у синє кімоно з монами роду. Старий Наґата мав чимало дружин, але жодна з них не дала йому нащадка. Діти завжди народжувалися мертвими, тому — як стверджували — цвинтар резиденції приховував могили, може, й сотні дітей.

І лише остання дружина, молоденька Тамаґо, яку даймьо пошлюбив після свого сімдесятиріччя, нарешті подарувала йому живу дитину, сама віддавши життя в пологах. Цією дитиною був саме Конеко.

На жаль, і тут кланові не щастило. Такий бажаний чоловічий потомок був хворобливий і — здавалося — такий же слабкий, як і батько. Сеньйор привозив з усього Ніппону цілителів, лікарів і жерців, аби ті опікувалися хлопцем, але ніхто не сумнівався, що маленький Конеко не доживе до дорослого віку, а навіть якщо це йому вдасться, то навряд чи відбудує давню силу роду. Тож вікова потуга клану Наґати мала згаснути за одне покоління.

Старий Фукуро, однак, був воїном і не мав наміру здаватися без бою.

Конечно, як і будь-якого нащадка даймьо, навчали. Він уже вмів читати та писати, створював власні вірші і навіть — якщо дозволяли лікарі — тренувався битися на спеціально для нього підготовлених легких бокенах*.

А ще він мав брати участь у церемоніях. А проголошувати війну іншому кланові було однією із найважливіших серед них.

Хлопець повільно вийшов уперед і здавалося, що він навіть слабший за свого батька. Однак його голос не затремтів, коли він почав говорити, — попри молодий вік, він дуже поважно ставився до своїх обов'язків. Гідний син свого клану.

— Воїни! — крикнув він. — Мій батько відсилає вас на бій, а мій приятель Кіцуне поведе вас. Бороніть наш рід із честю, а кожного, хто стане у вас на дорозі, почастуйте сталлю! Нехай рознесеться звістка, що ті, хто повстає проти роду Наґати, відчують його гнів, а скривджені знайдуть прихисток за нашими мурами. Всі вороги клану мають загинути! Всі наші піддані, хто був скривджений, нехай ідуть сюди! Таке моє прохання до вас, воїни! Чи ви його виконаєте?!

— Виконаємо! — крикнули у відповідь самураї. — Наґата! Наґата!!! Смерть гадам!

Кіцуне поглядав на тих, хто тут зібрався, і з радістю зауважив щирий ентузіазм. О так, він і сам був готовий всістися на коня хоч зараз, полетіти в браму й вирвати життя з сердець гадів із клану Змії!

Але нещастя зазвичай приходить у найприємніші хвилини.

Конечно похитнувся, обернувся навколо себе... слуги ледве встигли підхопити хлопця, не даючи йому впасти. Хлопець

зблід, а на його губах виступила жовтувата, змішана із гноем, слина.

Шьомьо вказав їм на розсунуті двері до приміщення.

— Швидко! — просичав. — До Зали Предків, давайте!

Дитину забрали, старий дивився вслід синові, а по його сухих щоках стікали сльози. Самураї навіть не ворухнулися. Вірні воїни клану Наґати вдавали, що нічого не сталося, що вони не бачать, як міць роду занепадає в них на очах.

Та кожен із них знав правду. Знав, що це, можливо, останній бій родини.

— Забери мене... — простогнав Фукуро, звертаючись до свого шьомьо. — Забери мене... до мого сина... хочу відпочити... разом із ним...

* * *

— Мейко?! — крикнула жінка. — Мейко, де ти поділася, дівчино?!

Лікарка звела погляд над поверхнею стола, за яким працювала.

— Я тут, Дзакуро! — відповіла.

Огрядна старшого віку жінка швидко підійшла до дівчини, проминувши інших зцілительок, які перебували в залі. Стала над Мейко, критично споглядаючи на те, що лежало на столі. А там громадилися коробочки із пахучими мазями, насіння, сушене зілля, лікувальні порошки, а також інструменти для розмішування, розтирання та відсіву.

Кожна з жінок у Будинку ліків була зобов'язана робити для двору та солдатів медикаменти, але за останні тижні праці було куди більше, ніж зазвичай. Готувалися до війни з кланом Змії, тож пан Кіцуне велів зробити запас додаткових ліків і зміцнювальних засобів для тих, хто вирушав у бій. А оскільки армія клану налічувала приблизно триста осіб, то роботи не бракувало!

Мейко, хоча й не мусила, зголосилася допомагати. Вона була особистою зцілителькою молодого пана Конеко. Прибувши сюди одразу ж після навчання в медичній академії у Хідзако, завдяки своїм знанням і вмінням вона швидко стала довіреною особою сеньйора роду. Могла поставити на ноги молодого пана, а її медикаменти якийсь час навіть давали надію на тривале поліпшення його здоров'я. Втім, попри її таланти, Мейко не могла діагностувати хворобу пана Конеко. Гарячки, спровоковані гнійними виділеннями, кров у калі, блювота, постійна відсутність апетиту... при таких симптомах хлопець повинен був померти вже давно. Проте Конеко чіпко тримався за життя. Страждав, але продовжував жити! Мейко замислювалася, що було для дитини гірше — привид смерті чи той факт, що та ніяк не приходила?

Тому можливість готувати матеріали для перев'язування, зміцнювальні наливки та лікувальні гранули іяшіно-аджі для воїнів була таким собі відпочинком для дівчини. Перебуваючи в Будинку ліків, подалі від головного палацу... вона майже відпочивала!

А тепер обов'язки кликали її нагору, а пан Фукуро вирішив прислати за Мейко найгіршу зі служниць у всьому палаці.

— Ну що, довго ти ще збиратимешся?! — підвищила голос Дзакура.

Мейко підвелася з-за столу, віддала кілька доручень дівчатам, що сиділи поруч, і глянула на стару.

— Уже йду, — сказала. — Чи мені полетіти?

— Пф! — пирхнула Дзакура, розвернулася на п'ятці та жестом наказала, аби Мейко прямувала за нею. Лікарка іронічно посміхнулася, однак слухняно рушила за жінкою. Все ж Дзакура певним чином була голосом її пана, а лікарка ніколи не дозволила б собі непоштивості до старого даймьо.

Вони вийшли з Будинку ліків і рушили стежиною вгору, до головної садиби.

Предки пана Фукуро продемонстрували чималу вправність, звівши фортецю саме в цьому місці. Зрештою, «фортеця» — сильно сказано, бо, поза головним палацом, садиба не мала муру для справжнього бою, як інші замки, які доводилося бачити Мейко. Хейва-но іє, Дім Спокою, як звалася садиба клану, був зведений на кількох скелястих островах річки Камісорі, в тому місці, де течія настільки мілка, що у дно її можна було вбити палі для підтримування мостів, але достатньо глибокою, аби супротивник наразився на труднощі при її форсуванні. Тому вода стала природним бар'єром, що захищав садибу, а всередину можна було дістатися лише через ворота, що стояли за широким мостом, який легко було зруйнувати в разі потреби. Сам Дім Спокою складався не з однієї, а з кількох садиб, розташованих на різних островах. До головної ж можна було дістатися стрімкою дорогою, що вилася поміж островів і

мостів, і добігала до центрального комплексу, схованого посеред бамбукового лісу.

Саме туди і прямувала зараз Мейко. В глибині найбільшого палацу розташовувалася кімната, Зала Предків, де лікували молодого пана Конеко.

Але перш ніж побачити дерев'яні лиця статуй Мудреця, що наповнювали залу, Мейко треба було минути три острови, та ще й у супроводі Дзакури, яка не надто її любила. Стара була неввічливою до всіх жінок, молодших за неї. Напевне, колись вона була дуже гарною, тому зараз болісно переживала свій вік і втрачену привабливість... принаймні, так шепотіли цілительки, які також її не любили. Мейко ж, хоча їй і доводилося підсміюватися зі шпетної служниці, ставилася до неї із пошаною, лише інколи дозволяючи собі краплю непокоричи жарт.

Бо Дім Спокою був і її домом. А мати вчила, що належить шанувати тих, із ким живеш.

Вони йшли широкою головною стежкою, обабіч височіли глиняно-кам'яні стіни, що відділяли її від решти будівель. Пташиний гамір, який долинав з-за однієї зі стін, підказував, що там розташовані ферми, з іншого боку хтось хазяйновито дзвенів пилкою.

— Коли вирушають воїни? — запитала Мейко, вони саме переходили міст. Внизу текла річка. У темно-блакитній воді плюскотіли червоні коропи.

— Сьогодні клану Змії символічно оголосили війну. Тож завтра самураї та ашіґару вирушать у дорогу, — відповіла Дзакура, на диво, без звичного для неї роздратування.

Чи вона боялася?

— Клан Змії... нас чекає тривала війна?

Дзакура завагалася.

— Ні! — відповіла нарешті досить впевнено. — Змії — аж ніяк не клан, а лише збіговисько бандитів і вигнанців. Мечі наших самураїв швидко прорідять їхні шеренги.

«Аби воно так і було», — подумала лікарка.

Вони минули наступний острів, порослий бамбуковим лісом. Мейко знала, що хто б не спостерігав за містом ззовні, то напевне не зумів би помітити цей острів, схований глибоко посеред зелені. Ані його, ані...

Вони перейшли міст, і Мейко зауважила головну браму. Куджіра-но кучі, Паща Кита, як її називали. Велика, виконана з дерева, вона була справжнім дивом архітектури! Складний механізм заторохтів, і величні ворітниці почали відчинятися. Лікарка глянула на невеличкі отвори стрільниць і зауважила там обличчя охоронців. Великих отворів тут не було — Пащу звели задовго до того, як Ніппон пізнав силу вогняної зброї, а потім володарі клану вирішили, що таку складну конструкцію неможливо перебудувати, не пошкодивши.

Зрештою, мабуть, не було і ворога, який міг би дістатися аж сюди, здобуваючи острів за островом і поселення за поселенням.

Ворітниці нарешті широко розчахнулися, і жінки увійшли в приємну тінь. Їм довелося на мить затриматися й поступитися дорогою загону кінноти, який саме виїжджав із внутрішньої садиби. Воїни в легких обладунках, озброєні луками та

дротиками, їхали поволі, сповнені величі, і, схоже, були передовим загоном армії, що вирушить наступного дня.

— Ходімо, ходімо, наш пан чекає, а в тебе у голові лише воїни! — просичала Дзакура.

Мейко хотіла запротестувати, але вирішила, що не варто.

Особливо маючи на увазі, що вони опинилися у найважливішому місці Хейва-но іє.

Якщо вже будиночки в поселеннях зовнішніх островів були — як на ніппонські стандарти — просторі, то тутешні можна було вважати палацами, зведеними для гігантів! Кожен із них займав територію, що дорівнювала цілому селу, а всередині, як уже переконалася Мейко, були справжні лабіринти залів, коридорів, стін, завіс та розсувних дверей. Ці величезні будівлі створювали наче зовнішні укріплення, всередині яких височіла найбільша — центральна — садиба роду Наґати, що належала даймьо та його родині.

Жінки прискорили ходу, минаючи натовп вартових і слуг, — можна було подумати, що вони ввійшли до якогось міста! Воістину — клан Наґати й далі був потужний, і жаль стискав серце, коли вкрадалася думка про його згасаючу велич.

Вони минули найбільший майдан. Майдан? Ні, скоріш — сад! Його центральну частину займав пречудовий чистий ставок. На поверхні води лежали бутони квітів лотоса, а під ними плавали білі, червоні та золоті коропи. Хоча ставок займав чимало місця, на майдані можна було б влаштовувати навіть кінні перегони. Це саме тут зранку сеньйор клану проголосив війну Зміям, а самураї здійснювали мечі проти ворогів.

І саме тут усі стали свідками ще одного нападу слабкості в малолітнього нащадка роду.

— Ходімо, ходімо, дівчино! — повторювала Дзакура, вже щиро занепокоєна. Ця жінка насправді любила свого пана й малого Конеко. Піклувалася про них, як про власну родину.

Розсунули бічні двері. На порозі стояв пан Кіцуне, все ще в обладунках, із родовим мечем Наґати при боці. Його бородате обличчя посвітлішало, коли він побачив лікарку.

— Пані Мейко, добре, що ви дісталися сюди так швидко! — промовив.

Дівчина схилилася перед воїном.

— Я прибула, щойно отримала звістку, — відповіла. — Прошу відвести нас до панича.

Дзакура не промовила нічого, лише схилилася перед шьомьо та стояла так, аж доки він не зачинив за собою двері.

Мейко повели лабіринтом залів і коридорів, усе далі й далі до центру садиби, аж нарешті — сходами вниз, до підземної кімнати. До Зали Предків.

Мейко переступила поріг і відразу ж захопленим поглядом оглянула приміщення. Це була не типова кімната, а гігантська зала, де в центрі стояла велична позолочена статуя Мудреця, що пильно поглядав униз мудрими очима. Однак то було не єдине зображення божества: під стінами, на полицях і в спеціальних держаках можна було бачити сотні, якщо не тисячі дерев'яних статуєток, що зображували цього бога й першого Безсмертного.

О так! Клан Наґати завжди шанував Мудреця! Дехто навіть стверджував, що рід цей пішов з його лона, а інші розповідали

трохи іншу версію історії: Наґата Ода, засновник роду, напав на острів, на якому стояв храм жерців Мудреця. Спалив місце культу, а самих жерців вирізав, та згодом, уздрівши величезну позолочену статую, пожалкував про свій вчинок і вирішив відбудувати пожарище, заснувавши тут свою родову садибу, а самого Мудреця постановив шанувати як опікуна клану.

Якою була правда — знав, мабуть, лише сам даймьо, та одне можна було сказати напевно: ті, хто молився за щастя роду, часто приносили фігурку Мудреця на знак пожертви, яка потім потрапляла саме сюди — до Зали Предків.

Саме вони зараз споглядали на хлопця, що лежав, важко дихаючи, на постелі. Мудрець із обличчям лютим і веселим. Мудрець із обличчям добрим і шляхетним. Мудрець із обличчям демона, скривленим у люті. Десятки, сотні, тисячі облич.

Батько сидів неподалік хлопця, гладив його мокре від поту чоло зморщеною долонею.

— Пані Мейко... — промовив, побачивши лікарку. — Ти прийшла...

— Прийшла, пане, — відповіла дівчина, відразу взявшись до діла.

Витягнула з торби ліки, мазі та якісь баночки. Приклала долоню до чола хлопця. Температура була підвищеною, але про гарячку не йшлося. Ну хоч так! Вона вийняла крокодилячу мазь і натерла щоки дитини. Втерла в його ніздрі заспокійливий порошок.

Це все, що могла зробити, — зняти біль і розраховувати на те, що організм, як завжди, дасть собі раду. Бо ліків від його

хвороби не було.

— Пані Мейко?.. — озвався старий. — Як довго це потриває?..

— Що саме, мій пане?

— Знаєш... моя дитина... ти ж розумієш, про що я питаю.

Що вона мала сказати? Вісімдесятилітньому старцеві, котрий стоїть над могилою, в яку трохи згодом покладуть і його сина? Що вона й гадки не має, в чому проблема дитини? Що хлопець, наскільки вона могла сказати, давно мав би померти, але ж досі живий, страждаючи щоденно, кожну мить?

— Я працюю над діагнозом... щодня! — відповіла вона — і це було правдою.

— Може, це волога? Може, я повинен відіслати його з островів? Рід Анеґакоджі пропонував опіку...

— Навпаки, пане, — запротестувала Мейко. — Вологий клімат сприяє дії ліків! А якщо джерело проблем у легенях, то сухий клімат міг би лише зашкодити!

— Крім того... мій пане, — втрутився Кіцуне, — рід Анеґакоджі припинив своє існування. Його вирізали два роки тому, а їхні землі зайняв клан Хосакави.

— Так... так, я пам'ятаю... — зі смутком прошепотів сеньйор роду.

Мейко присіла поряд із дитиною, витерла долонею чоло, поправила пальцями своє підстрижене до вух чорне волосся. Могла б відпускати його — дівчинкою вона мала красиву довгу зачіску, але професія її надто часто змушувала бабратися в крові, екскрементах, людських тельбухах. Довге волосся тут лише заважало.

Панич ворухнувся, кашлянув, по його щоці потекла крапелька жовтої слини. Мейко витерла її і знову змїряла долонею температуру дитини.

Було краще, значно краще!

Хлопець несподівано розплющив очі.

— Та... тату! Пане Кіцуне? Ох, пані Мейко, — прошепотів він.
— Я сумував за вами.

— Я тут, паничу, — усміхнулася дівчина. — Ви спали!

— Чи... чи самураї вже поїхали?

— Ні, — відповів, сповнившись енергією, пан Фукуро. — Вирушають лише завтра!

— Це добре, — відповів хлопчик і спробував усістися. Допомагав йому Кіцуне. — Я дуже хотів би побачити почет і хоругви.

— Побачиш, паничу, — усміхнулася Мейко. Криза, схоже, минула так само швидко, як і настала. — Як ти зараз відчуваєшся?

— У мене болить живіт і м'язи... і я голодний...

Голод, біль у животі та м'язах. Тож — нові симптоми! Що це за проклята хвороба, яка постійно змінює правила гри?

— І мені наснився сон... — додав хлопець.

— Сон?

— Так.

— І що тобі снилося, паничу? — запитала Мейко.

Хлопчик похитав головою.

— Я бачив горобців, — промовив. — І змій.

— Чи це був добрий сон, пане? — запитав тепер Кіцуне.

— О ні, пане Хаяю... цей сон був дуже-дуже поганий...

* * *

Якщо самурай був немов меч, то поборові ашіґару — немов бамбукові паростки. По одному — крихкі, їх було легко порізати, зігнути й зламати, а зв'язані разом вони могли становити виклик навіть для чудового клинка, стати бар'єром, який важко подолати.

Саме так бачив своїх солдатів пан Кіцуне. Поборові, які перед ним стояли, — у солом'яних капелюхах, озброєні списами ярі, — по одному не були перепорою для будь-якого воїна. Авжеж, вони билися мужньо, а дехто з них навіть непогано давав собі раду зі зброєю, але тільки в групі вони становили силу, з якою довелося б рахуватися ворогу.

— Сенші! — крикнув пан Кіцуне, сидючи на коні. — Воїни! Тримати стрій!

— Слухаємося! — відповіли солдати, сильніше стискаючи списи.

Хаяй шарпнув за повід, посилаючи коня в галоп. Тварина помчала вздовж шеренги, а командир витягнув меч і плазом бив по вістрях ярі, оцінюючи, чи не відступив хтось із цих чоловіків, чи, навпаки, — не надто висунувся вперед. Бо саме такий стрій — ідеально рівна стіна виставлених списів, — який звався «Кіба-но кабе», «Мур Іклів», — становив найкращий спосіб битви тими підрозділами.

Командир натягнув повід, розвернув коня так, аби з-під копит полетіла курява, а потім знову проскакав уздовж шеренг, і лише тоді трохи від'їхав.

Ашіґару й далі стояли із виставленими перед собою списками. Наконечники сяяли у вранішньому сонці, панцири припорошила пилюка. Мур Іклів був непорушний.

Кіцуне під'їхав до кінних самураїв, що чекали по інший бік майдану. Чоловіки в синіх панцирах були наготові. Двадцять кавалеристів із катанами наголо чекали наказу.

— Фовадо! — крикнув Хаяй. — Атакувати! Смерть!!!

Відповів йому сповнений люті крик, самураї натягнули поводи, послали скакунів уперед, полетіли до строю поборових.

Ті стояли непорушно.

«Не підведіть мене! — лунало в голові Кіцуне. — Не підведіть мене, воїни!»

Відстань між загонами все зменшувалася. Коні мчали вперед, самураї кричали, крутячи катанами, вістря виписували в повітрі світлі блискавки.

Ашіґару завмерли на місці, наче справжня стіна.

Кіцуне вже майже бачив білки очей солдатів, був упевнений, що ті не відступлять, не зроблять ані кроку назад. Стоятимуть на місці, готові прийняти на себе атаку противника.

Він натягнув віжки й стримав коня. Румак зарився копитами в землю, як і коні інших самураїв. Вони зупинилися перед шеренгами, мало не торкнувшись панцирами вістер ярі.

Коли курява опала, всі побачили, що поборові стоять нерухомо.

Це — сила ашіґару. Добре натренований відважний загін був наче єдиний організм, складений із багатьох частин. Незважаючи на те, чи гнала на них кінна лава, чи наступав

піший загін, ашігару навчені стояти як Мур Іклів, вони могли протистояти будь-якому супротивнику.

Кіцуне повільним, завченим рухом всунув меч до піхов, вдячно кивнув.

— Ви знову протистояли кінноті! — крикнув. — І не втекли! Воїни! Ви готові! Ми йдемо на війну!

Ашігару здійняли списи та вдарили ними в землю.

— Сенсо! — крикнули у відповідь. — Війна! Смерть!

— Смерть! — крикнули у відповідь самураї, перетворюючи тим криком себе та поборових на єдину армію, єдину силу.

Кіцуне не міг стримати задоволеної усмішки. Його важка праця останніх місяців дала врожай — поборові готові. Пан Фукуро буде задоволений. Самими самураями вони не виграли б війни із кланом Змії. Рід Нагати мав тих замало, аби протистояти потужному і — що ще гірше — нечесному на полі бою супротивнику.

Змії вийшли на військовий шлях підступно, без попередження чи офіційного проголошення конфлікту. Напали наче мандуки, підступом і зненацька, — спалили чимало сіл, засипали рисові поля сіллю, а тоді знову відступили до пущ та гірських хребтів.

Одна атака, друга, наступна... пан Фукуро мав цього досить і почав думати про війну. Старий, згасаючий клан в останній раз вирушав до бою. І хоча не мав армії, окрім невеликих загонів вірних самураїв, хоч як парадоксально, нову армію йому допомогли збудувати саме Змії!

Чоловіки зі спалених сіл горнулися під опіку свого пана, а він прийняв їх у Домі Спокою. І запропонував те, чого вони

прагнули навіть більше, ніж безпеки чи їжі.

Запропонував їм можливість помсти!

Хаяй швидко зумів обрати серед охочих тих, хто був здатний битися. Вік не мав значення, битися могли як молоді, так і старі — все залежало від їхньої сили та готовності зносити біль. Зброї у родовій садибі не бракувало, як і обладунків, тож створення загонів ашігару — одного озброєного мечами та списами ярі, іншого з луками — було нескладним. Найбільше часу зайняло навчання. Бо ж легко озброїти дві сотні чоловіків. Набагато складніше навчити їх користуватися тією зброєю.

Але і тут роду Нагати усміхнулася доля. Серед поборових виявилось кілька людей, які вже знали, яка сталь на смак. Ветерани старих кланових війн чи навіть ті, хто бився з мандуками і вижив, зголосилися допомогти. Хаяй після короткої демонстрації ними своїх вмінь швидко надав їм ранг чіфу, проводирів, або ж підофіцерів тих загонів. На п'ятдесят ашігару приходився один чіфу, а в нього було по два заступники, завдяки чому, навіть якби такий проводир загинув, накази могли швидко переказувати його прибічні.

Тренувалися вони на майданах при головній садибі. Крики, сигнали, накази. Шикування, тримання строю та самі формації. Стрільба з луків і те, як поводитися, коли загін розбитий. День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем — так довго, аж доки Хаяй впевнився, що вони готові.

Сьогодні ж ця впевненість утвердилася остаточно.

— Воїни клану Нагати! — крикнув він ще. — Сьогодні настав день вашої помсти! Сьогодні ми вирушаємо на війну!

Йому відповів сповнений гніву бойовий крик сотень горлянок.

Вони мали вирушити та відбити те, що підступом украли в них Змії.

* * *

Вона обережно всипала до горнятка сірі гранули з дерев'яної коробочки та зачинила кришечку. Подала дівчині, яка сиділа поряд, а та відклала її на стосик інших пакунків. Лікувальні гранулки іяшіно-аджі мав отримати кожен воїн — а ще засіб від ран і заспокійливий фіолетовий порошок одоякана, що допомагав опанувати страх перед битвою чи відігнати від воїна кошмари після неї.

Військо багато тижнів перебуватиме далеко від головної садиби, тож пан Фукуро слушно наказав забезпечити його найкращим чином. Чимало сіл було спалено, тож солдати не могли розраховувати на підтримку селян, а про відступ до Дому Спокою за наступними припасами не йшлося. Тож Мейко та її цілительки робили все, аби якнайкраще допомогти воїнам.

А оскільки армія вирушала вже сьогодні, треба було приготувати пакунки для кожного солдата.

— Чи сакви з одояканом готові? — запитала лікарка.

— Так, пані Мейко, спаковані. Я послала Хіретару до загонів, аби вона повідомила, що солдати можуть звертатися по них, — відповіла одна з жінок.

— Чудово.

Перших воїнів не довелося чекати довго. Хтось постукав у одвірок, поволі розсунув двері, а тоді з'явилася голова молодого чоловіка.

Молодого? Точно? Обличчя, попри недбало підстрижене волосся, здавалося молодим, але в очах цього чоловіка таїлося щось дивне... З одного боку, в них жевріла характерна юнацька іскра, а з іншого — погляд здавався... змученим! Наче цей юнак бачив у своєму житті більше, ніж повинен.

Вдягнений у панцир, блакитні шати клану, він тримав у руках солом'яний капелюх і, без сумніву, належав до загонів поборових ашіґару. Лук чи ярі напевне залишив ззовні, і тепер єдиною його зброєю був меч, що стирчав з піхов перпендикулярно до тіла.

Мейко не зналася на зброї, тож не могла оцінити, чи меч гарний, чи такий собі, але червоний шнур на руків'ї й така ж червона цуба у вигляді двох перевитих коропів одразу привертала увагу.

Чоловік увійшов до кімнати й нахилився в покірному поклоні.

— Пані цілительки, — звернувся, — вибачте за вторгнення, та я прибув за медикаментами для себе й товаришів по зброї.

Мейко встала, відповіла поклоном, одночасно кинувши докірливий погляд на дівчат, що захихотіли.

«Чи вони завжди повинні так поводитися у товаристві молодих чоловіків?» — запитала себе подумки.

— Майже все готове, — промовила вона, випрямляючись. — Ти прибув сюди і задля своїх побратимів, пане?

— Так... — відповів, наче трохи несміливо, ашігару. — Вони хочуть попрощатися зі своїми рідними, а тому я запропонував допомогу й пішов за припасами.

Мейко усміхнулася.

— Це дуже шляхетно з твого боку, пане. Твої товариші напевне радіють, знаючи, що матимуть на війні такого брата.

Поборовий скривив губи в непевній усмішці.

— Я... сподіваюся, пані.

Дівчата з усіх сил стримувалися, аби не зареготати, коли Мейко суворо зиркнула на них. Підійшла до столу, де лежали мішки з медикаментами.

— Для скількох воїнів ти потребуєш їх, пане?

— Для двадцяти.

— І ти зумієш усе донести?!

— Такий сильний воїн напевне дасть собі раду, — втрутилася одна з дівчат... і швидко замовкла під сповненим осуду поглядом лікарки.

— Я зв'яжу мішки, щоби їх було легко й зручно нести, — відповів ашігару, зовсім не розуміючи проблеми.

Ах, ці чоловіки!

Мейко готувала мішки, в той час як солдат і далі стояв біля входу. Погляд втупив у підлогу, і важко було сказати — чи через природну покірність, чи тому, що інші цілительки нахабно пожирали його поглядами.

Він їм подобався, і Мейко мусила визнати, що цей чоловік був приємний. Однак, на відміну від дівчат, що все життя провели в Домі Спокою, вона, Мейко, знала, що таке війна і з яким болем та стражданням пов'язана.

І знала, що, можливо, бачить цього чоловіка востаннє.

— П... пане... — промовила вона, — чи скажеш мені дещо, що я хотіла б у тебе запитати?

— Авжеж!

— Чи правда, що вони... клан Змії... чи правда, що вони складаються з людей-гадів, перетворених на потвор демонами? Чи правда, що їх прокляв Мудрець і що саме тому вони ховаються в долинах та лісах?

Чоловік зітхнув, здвигнув плечима й замислився.

— Я ніколи не бачив воїнів клану Змії, пані, — відповів він нарешті. — Але я не вважаю, що вони потвори... принаймні, не в такому значенні, про яке ти запитуєш. Я чув від моїх побратимів, що клан Змії складається із баніт, злочинців, злодіїв, яких вигнали з міст та своїх садиб... ронінів, які не зуміли захистити своїх панів чи зганьбили себе зрадою... та відьом!

— Відьом?! — прошепотіла зі щирим страхом та сама цілителька, що трохи раніше говорила про силу поборового.

— Відьом, — кивнув воїн. — Це їхні чари допомагають кланові Змії переховуватися серед лісів, гір і туманів. Каламутять думки, ошукують і нападають, коли ніхто того не очікує.

— Наче воїни шінобі, — додала інша дівчина, яка, схоже, дещо бачила у світі.

— Шінобі служать якомусь панові, — відповів солдат. — Клан Змії служить лише собі.

Мейко вказала йому пакунки, що лежали оддалік. Воїн схилювався знову й підійшов до столу. Швидкими рішучими

рухами зв'язав мішечки докупи, а потім перекинув їх через плече й попрямував до виходу.

— Дякую тобі, пані, — промовив, розвернувшись біля дверей і вклонившись. — Тобі й вам усім.

Дівчата вклонилися знову, хихотячи, а лікарка поважно провела його поглядом.

— Будь здоровий, воїне, — побажала вона.

І бережися укусів змій.

* * *

Селяни, ремісники, купці, навіть старі та діти вийшли на головні шляхи Дому Спокою і там схилялися в поклонах та віддавали пошесті тим, хто їхав на війну. Колона військ роду Наґати поволі крокувала до головної брами садиби. Вирушали, щоби принести смерть ворогам клану.

Кіцуне Хаяй разом із загоном двадцяти прибічних самураїв їхав попереду. Він був у обладунках, голову його захищав шолом, а обличчя ховалося під маскою, що зображувала гнівно викривлене обличчя демона. За пояс він заткнув синій клинок клану Наґати — меч, яким пан Фукуро прорубав собі дорогу до слави, і тепер він, вірний шьомьо, мав нести цю славу в поході на клан Змії.

За ними їхали ще вершники, п'ятдесят самураїв зі списками. Наступними крокували піхотинці — п'ять десятків воїнів у обладунках, із повним набором дайшьо при боку; вони були тими, хто повинен зламати хід будь-якої із битв.

Середину колони становили поборові. Лучники ашігару, рівно сотня у зімкнутому строю, йшли крок у крок. Нарешті цей величний з точки зору підвладних пана Фукуро похід замикали поборові зі списками ярі — ар'єргард. Уже багато років такі великі сили не виходили з Дому Спокою, а в серцях багатьох людей жевріло переконання, що це не повернення до минулої міці, а скоріш, її присмерк.

Загони минули останню браму й вступили на міст. Нагата Фукуро стояв на ґанку своєї резиденції і звідти споглядав униз, на острови нижче й на армію, яка саме йшла з його садиби. Хоча погляд даймьо не сягав надто далеко, пан Фукуро знав, що його вірні воїни — там і тому сила його клану ще жива.

Проминувши міст, Кіцуне дав наказ, і колона додала кроку. Рід Нагати прямував на війну.

На одному з лісистих узгір'їв, далеко від мурів Дому Спокою, стояв самотній чоловік. Удягнений в чорні шати, із закритим обличчям і довгим прямим мечем ніндзято при боці, він споглядав на загони, що рухалися вдалечині. Схований в тіні дерев, невидимий навіть для уважного споглядача, сам він бачив кожного воїна мов на долоні.

Спостерігав за їхнім рухом так довго, аж поки вся армія зникнула йому з очей.

* * *

На довгому столі було розкладено зброю. Мечі, наконечники списів, важкі незручні сокири, нарешті — стріли із наконечниками найрізноманітнішої форми: класичними

вузькими й широкими, схожими на листя. Стріли розвернуті, із наконечниками, що розходилися двома клинками, стріли із шипами, які, увіткнувшись у тіло, не давали себе вийняти. Стріли зі свистками, що співали в польоті, полошачи коней і наводячи ляк на людей. Стріли гнучкі, що здавалися металевими зміями.

Чоловік у зелено-бурому кімоно якусь мить споглядав на зброю, а потім підвівся і пройшов у куток приміщення. Кімната була занурена в напівморок, темряву якого розсіювало тільки миготливе полум'я кількох свічок. Чоловік потягнувся в ту темряву, дзвякнула велика банка. А він витягнув зсередини гнучке лискуче тіло й обережно повернувся з ним до столу зі зброєю. Там підняв гада, наче намагався роздивитися його при світлі свічок.

Змія! Так, це точно була змія! Неприродно синя, лише голова її виділялася барвами — була коричнево-зелена, із світлими наростами, що раз у раз пульсували. Ні! Це були не нарости, а пухирі, наповнені брудно-зеленою рідиною.

Чоловік нахилився, обережно взяв голову гада пальцями й підніс її до начиння, що стояло поруч. Змія показала ікла — довгі, криві, вони здавалися маленькими катанами, а чоловік швидким рухом стиснув голову, видавлюючи з ікл отруту. Темно-зелена рідина стекла до начиння, а пухирі спорожніли.

Коли в мисці з'явилося трохи отрути, чоловік підняв гада і, все ще стискаючи його голову, наблизив до себе.

Змія відчула жертву, кинулася уперед... і вкусила чоловіка просто в шию! Ікла заглибилися в тіло, увіткнулися в артерію! Шкіра чоловіка нап'ялася, стала зелено-бронзовою, але сам він

не зігнувся в конвульсіях, не впав на стіл із піною, що текла б із його рота, а усміхнувся, наче йому була надана велика честь, наче гад обдарував його величезною насолодою.

Лише потім він відчепив від себе змію і вправним рухом стер із шиї кров. Тільки кров — від ран не було й сліду, наче вони дивовижним чином закрилися. Лишилася тільки невелика припухлість.

Чоловік поклав гада, що звивався навколо його руки, назад до банки, а потім налив води до начиння з отрутою. Уважно відміряв потрібну кількість і розмішав, аби потім взяти першу зі стріл і занурити її наконечник в отруту.

Чоловік не був у приміщенні сам, хоча той, хто зайшов би в кімнату, навряд чи зауважив би у напівмороці іншу людину. Та нерухомо стояла в кутку, вдягнена в чорні шати. Нижня частина її обличчя була закрита, а очі, здавалося, вдивлялися в щось дуже-дуже далеке — хоча дивилися лише на протилежну стіну. Аж раптом вони ожили — чоловік поглянув на товариша в зелено-бурому кімоно.

— Карера ва шюппацу шімашьта, — промовив він тихо. — Вони вирушили.

Чоловік у кімоно лише кивнув. Припухлість на його шиї пульсувала. Руки тягнулися за наступними стрілами й занурювали їх в отруту.

* * *

На війну відводилося небагато часу, і хоча стародавні самураї могли воювати хоч і цілий рік, однак клан Наґати

дозволити собі таке не міг.

Саме добігали останні дні літа. Вже скоро осінь вкриє золотом дерева, а потім сувора зима скує кригою і вкриє снігом землі клану. Власне, тому і Кіцуне, і пан Фукуро намагалися приготувати війська та вислати їх у битву якомога швидше. Клан Змії міг легко перезимувати в своїх печерах і криївках посеред глибоких лісів заходу. Після того як розтануть сніги, Змії виповзуть з нір і знову нападуть, а тим часом клан Наґати мав би серйозні проблеми із тим, аби утримувати війська три зимових місяці.

Тому найрозумнішим було послати армію до бою. Дім Спокою стерегла досвідчена, однак нечисельна охорона, а самураї та поборові мусили принести війну на землю Зміїв, щоби вогонь і сталь стали останнім, що ті відчують перед тим, як настане зима.

І тоді, коли розтане сніг, селяни повернуться до своїх сіл, відбудують домівки й розпочнуть життя наново.

Кіцуне споглядав на далекі узгір'я. Ліс, що ріс там, уже потроху вкривався золотом, а це означало, що літу прийде край навіть раніше, ніж вони очікували. Командир роззирнувся. Ліворуч, далеко на півдні, він побачив блакить розливої річки, що оббігала кордон земель клану Наґати, а праворуч, на півночі, виднілися пагорки, серед яких раніше були рисові тераси. Раніше... за часів сили роду.

Вони ж прямували мало не просто на захід, де вдалечині виднілися густі Санкай-ґа Ханашіте, Масив Гада, формально належали роду пана Фукуро, але ними вже десятки років фактично володів клан Змії.

Це не була незвичайна для Ніппону річ. Чимало родів, які володіли великими провінціями, мали проблеми з банітами та ронінами, які ховалися на незасвоєних землях. Подекуди до цього навіть ставилися добре, вважаючи, що легше залишити бандитів у спокої, ніж платити ціну за витратну й важку війну, проте ситуація зі Зміями виросла до розмірів справжньої проблеми. Авжеж, напади та грабунки траплялися й раніше, але достатньо було пройти із хоругвами роду крізь кілька лісів та долин, аби Змії знову поховалися до своїх нір. Однак зараз напади стали нахабнішими й жорстокішими, а гадів наплодилося стільки, що селяни, вцілілі по таких наїздах, балакали не про банди, а мало не про армію.

На таку демонстрацію сили пан Фукуро не міг не зреагувати.

Він мусив відправити людей на війну.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ